

תקוין ארבעים ושנים

חיבור זכר ונקבה

ולכל היד החזקה דקדשא בריה הוא
 בעא בתקפה לאתקנא מלה. ולכל
 המורא הגדול, דהא בשעתא דאשתלים
 תקונא דחילו נפל על כל אמין דעלמא.
 ובשעתא דהיה דרגין עלאין מתגלין
 לתתא, פתיב מי יתן והיה לבכם זה להם
 ליראה וכו' (דברים ה כה) פדין אתלבשו
 בלבושא יקירא מסטרא דשכינתא. דבה
 וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא
 עליה (שם כח י). ואי לאו דחבו בעגל
 לא היה אמה דשליט עליהו. דבזמנא
 דקבילו אורייתא דחילו עלאה אלביש
 להו, ומנה אתברו כל אמין ואתערבבו
 פלהו והא אתמר. אבל בשעתא דחבו,
 ויתנצלו בני ישראל את עדים וכו'
 (שמות לג ו). ולזמנא דאתי כי הלבישני
 בגדי ישע (ישעיה סא י). פדין ויראו
 גוים את שם ה' וכו' (תהלים קב טז).
 זכאה חולקהון דישראל.

ולכל היד החזקה - שהקדוש ברוך
 הוא רצה בחזקו לתקן הדבר [הזה]
 במעמד הר סיני. ולכל המורא הגדול
 - שהרי בשעה שהתקון נשלם, פחד
 נפל על כל אמות העולם, ובשעה שהיו
 מדרגות עליונות מתגלות למטה, פתוב:
 מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה וגו'
 (דברים ה, כה), אז התלבשו בלבוש כבוד
 מצד השכינה.¹ שעליו [פתוב]: וראו כל
 עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליה וגו'
 (שם כח, י). ולולא שחטאו בעגל לא
 היתה אמה שולטת עליהם. שבזמן
 שקבלו את התורה, פחד עליון הלביש
 אותם [את ישראל], וממנו נשברו כל
 האמות, וכלם התמוטטו וזה נתבאר.²
 אבל בשעה שחטאו בעגל [פתוב]:
 ויתנצלו בני ישראל את עדים וגו'
 (שמות לג, ו). ולעתיד לבוא [פתוב]: כי
 הלבישני בגדי ישע (ישעיה סא, י). אז:
 ויראו גוים את שם יהוה וגו' (תהלים
 קכב, טז). אשרי חלקם של ישראל.

1. עי' זבחים קטז, ע"א: "כשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל עובדי כוכבים אחזתו רעדה".

2. עי' שמות רבה פרשה נא, אות י; ועי' זהר בראשית ח"א, כג, רע"ב.

3. לעיל בסוף תי' לח, בדברי משה רבינו.

4. אבדו אז הלבוש היקר, עי' שמות רבה פרשה נא, אות ו.

וְהָא רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָתִי פִתַּח
וְאָמַר, ר' ר' וְדָאִי בְּשַׁעְתָּא דְקָיְמוּ
יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְסִינִי, כְּלָהּ עַלְמִין
אֲזִדְמָנוּ תַּמָּן לְאַתְתָּקְנָא בְּתַקוּנָא שְׁלִים.
וּתְקוּנָא תְּלִיא לְתַתָּא, הַה"ד וַיֵּרֶד ה' עַל
הַר סִינִי (שְׁמוֹת יט כ). וְתָא חֲזִי הֵכָא
אֲתָמַר לֹא יֵרְדָה שְׁכִינָה לְמַטָּה מִעֲשָׂרָה
וְלֹא עָלָה מִשָּׁה וְכוּ' (סוּכָה ה.). מְלָה דָא
קָשְׁיָא אִיהִי. אֲלֵא כְּלָא רְזָא עֲלָאָה. כְּתִיב
זָכַר וַיִּנְקְבָה בְּרָאִם וְכוּ' וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֹם
אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאִם (בְּרֵאשִׁית ה ב). בְּזִמְנָא
דְּאַתְחַבְּר חַבּוּרָא עֲלָאָה כְּלָהּ אֲבָרִין
מִתְחַבְּרִין דָּא בְּדָא. וְרְזָא דְמְלָה מְקַבִּילַת
הַלְלָאָה (שְׁמוֹת כו ה.). דְּהָא כָּל אֲבָר אֲבָר
שְׁלִימוּ דִּילָהּ אִיהוּ שְׁכִינָתָא. בְּגִין כֵּן
כְּלָא אֲתַקְשֵׁר כְּחָדָא בְּחַבּוּרָא חָדָא. כְּדִין
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֹם אָדָם. וְדָא עֲשָׂרָה רְזָא
דִּיחֻדָּא וְדָאִי דְכוּרָא וְנוֹקְבָא. וְרְזָא
דְּמְלָה בְּיוֹם הַבְּרָאִם. מָאִי בְּיוֹם הַבְּרָאִם.
אֲלֵא בְּיוֹם תְּלִיא מְלָתָא, וְדָא דַּעַת, דְּלִית
לִילָה כְּלָא יוֹם וְלִית יוֹם כְּלָא לִילָה. בְּגִין
כֵּן דְּכוּרָא וְנוֹק' שְׁלִימוּ חֵד. וּדְכוּרָא

5. שם בסוכה ה', ע"א: "ותניא רבי יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר (תהלים קטו) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. ולא ירדה שכינה למטה? והכתיב (שמות יט) וירד ה' על הר סיני? למעלה מעשרה טפחים! והכתיב (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים? למעלה מעשרה טפחים! ולא עלו משה ואליהו למרום? והכתיב (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים? למטה מעשרה" - אם כן דבר זה קשה, כתוב שמושה עלה ואומרים שלא עלה יותר מעשרה טפחים.
6. עי' ת"ז תי' יט, לט, ע"א: "בהאי חבורא דשבועות [מתן תורה] מתקרבין כל פקודין דעשה, "כעצמים בבטן המלאה" (קהלת יא,ה). ובהוא זמנא, כל אינון איברין מקבילין ע"י צנורין דא מן דא, ה"ד: מקבילות הללו את אשה אל אחותה".
7. עי' ת"ז תי' יט, לט, עט, סע"ב.
8. רמז לעשרה ספירות - שהם בסדר דמות אדם, עי' ת"ז, תי' יט, לט, ע"א; תי' מז, פג, ע"ב.

- נקבה.⁹ לפיכך זכר ונקבה שלמות אחת. וזכר נקרא אדם, אבל אדם - כלל של זכר ונקבה. לפיכך: ביום הבראם, [שהיום] כולל חסדים וגבורות.¹⁰ לפיכך כללות הכל זכר ונקבה, ושם מתקשרים כל העולמות, העליונים והתחתונים. ובכל מקום שהיה צריך, כך התגלו הקדו"ש ברוך הוא והשכינה. ובמקום שהם התגלו הכל נכלל שם. וכן על דרך זה בזמן שיצאו ישראל מהארץ, כתוב: נפתחו השמים ואראה מראות אלהים (יחזקאל א, א). שהרי אז התגלו הקדו"ש ברוך הוא והשכינה, ואז הכל נקשר שם. והכל הוא לקשר העולמות העליונים [בעולם] התחתון, כדי שהסמך אחר לא תתחזק להחריב אותו. ועל דרך זה בזמן שיצאו ישראל ממצרים, כך התגלו הקדו"ש ברוך הוא והשכינה על הים, כדי לחזק את העולם, היות שאז הוא יצא מתוך המצודה. ועל דרך זה [יהיה התקון] לעתיד לבוא, [כמו] שכתוב: ואמר ביום ההוא הנה אלהינו (וג') [זה קנינו לו וישענו, זה יהיה קנינו לו]¹¹ (ישעיה כה, ט), לתקן עולם בתקון שלם. [אבל] יותר מכל [היה] בהר סיני.

אקרי אדם, אבל אדם כלל דכורא ודנקבא. בגין כך ביום הבראם דכליל חו"ג. בגין כך כלל דכלל דכורא ונקבא, ותמן מתקשרן כלהו עלמין עלאין ותתאין. ובכל אתר דאצטריך הכי אתגליאו קדשא בריך הוא ושכינתיה. ובאתר דאנזון אתגליאו כלל אתכליל תמן. כגונא דא בזמנא דנפקו ישראל מארעא כתיב נפתחו השמים ואראה מראות אלהים (יחזקאל א א). דהא כדין תמן אתגליאו קדשא בריך הוא ושכינתיה וכדין כלל אתקשר תמן. וכלל איהו לקשרא עלמין עלאין בתתאה, ובגין סטרא אחרא דלא תתקף לאחרא ליה. כגונא דא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים, הכי אתגליא קדשא בריך הוא ושכינתיה על הים בגין לאתקפא עלמא דכדין נפק מגו מסאבותא. כגונא דא לזמנא דאתי דכתיב ואמר ביום ההוא הנה אלהינו וכו' (ישעיה כה ט) לאתקנא עלמא תקונא שלים. יתיר מפלא בטורא דסיני.

9. על דרך מה שאמרו חז"ל: "אם אין דיעה הבדלה מנין?" (ירושלמי ברכות פ"ה, ה"ב), דהיינו הדעת היא מבחינה בין היום והלילה, ועוד לפי המקובלים הדעת מתחלק לחסדים (יום) ולגבורות (לילה).

10. עי' זהר חיי שרה ח"א, קלב, ע"ב.

11. וכאן בפסוק זה מובא שם אלקים ושם הו"ה, בכפיפה אחת, שרומזים ג"כ על יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה - תיקון שלם.

אֲכַל בֹּא וְרָאָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן [בְּהַר סִינִי]
הַכֹּל נִתְקַן בְּסוּד זֶה שֶׁל עֲשָׂרָה, וְזֶה:
[ה'] חֲסִידִים וְ[ה'] נְבוֹרוֹת - דִּין וְרַחֲמִים.
וְאֵלּוּ הָעֲשָׂרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם: לֹא יֵרְדָּה
שְׂכִינָה לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה (סְכָה, שָׁם). וְאַף
עַל פִּי שִׁינְרֵדֶת לְמִטָּה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עוֹמֵד אֵתָּה תְּמִיד. לְפִיכָךְ, לֹא יֵרְדָּה
לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה, שְׁהָרִי לְמִטָּה [מִעֲשָׂרָה]
נִמְצְאוֹת אוֹתָן בּוֹחוֹת הַמַּמָּאָה, וּמִזְשָׁה,
אֵף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל הָיָה נִגְלָה לוֹ, לֹא עָלָה
לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרָה. עַל סוּד זֶה פְּתוּב:
אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי
עִמָּכֶם (שְׁמוֹת כ, יט), לְהִרְאוֹת שֶׁהַכֹּל
אֶחָד.¹²

אֲכַל תָּא חֲזִי בְּהֵוָה זְמַנָּא פְּלָא אֲתַתְּקִין
בְּרִזָּא דָּא דְעֲשָׂרָה וְדָא חו"ג דִּינָא
וְרַחֲמִי. וְאֵלִין עֲשָׂרָה דְאֲתַמַּר בְּהוּ לֹא
יֵרְדָּה שְׂכִינָה לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה. וְאַף עַל גַּב
דְּנִחְתַּת לְתַתָּא, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים
בְּהָדָה תְּדִיר. בְּגִין כֵּן לֹא יֵרְדָּה לְמִטָּה
מִעֲשָׂרָה, דְּהָא לְתַתָּא קִימִין אֲנוּן
מְסַבִּין. וּמִזְשָׁה אֵף עַל גַּב דְּכִלָּא
אֲתַגְלִיָּא לָהּ, לֹא סָלִיק לְעֵלָּא מִעֲשָׂרָה.
עַל רִזָּא דָּא פְּתִיב אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן
הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם (שְׁמוֹת כ, יט)
לְאֲתַחְזָא דְכִלָּא חַד.

וְאֵלּוּ עֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת, הֵם סוּד זֶכֶר
וְנִקְבָּה בְּאַחֵד. לְנִבְיָהֶם [פְּתוּב]: וְלִכְל
הַמִּזְרָא הַגְּדוֹל - פֶּאן עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת,¹³
חֲמִשָּׁה לְצַד אֶחָד [וְחֲמִשָּׁה לְצַד הַשֵּׁנִי],
יְמִין וּשְׂמָאל, זֶה בְּנִגְדָּה זֶה, לְפִיכָךְ: לֹא
תַעֲשֹׂן אִתִּי אֱלֹהִי כֶסֶף (וְגו') [וְאֱלֹהִי
זָהָב] (שָׁם שָׁם, ב) אֵלּוּ יִשְׁמַעְאֵל [בְּנִגְדָּה
הַכֶּסֶף] וְעָשׂוּ [בְּנִגְדָּה הַזָּהָב], שְׁהֵם
מִפְּרִידִים בֵּין שֵׁשׁ לְשִׁבְעָה.¹⁴ אֵלּא: מִזְבַּח
אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי (שָׁם שָׁם, ב) - זֶה
הַשְׂכִּינָה.¹⁵ וְלִנְבִיָּה [פְּתוּב]: לֹא תִבְנֶה
אֶתְהֵן גְּזִית כִּי חֲרָבָה הַנֶּפֶת עָלֶיהָ

וְאֵלִין עֲשָׂר אַמִּירִין, רִזָּא דְדְכָר וְנִוְקָבָא
פְּחֻדָּא, בְּהוּ וְלִכְל הַמִּזְרָא הַגְּדוֹל, הָכָא
עֲשָׂר אֲתוֹן, ה' לְסֹטֵר חַד, יְמִינָא
וּשְׂמָאלָא דָּא לְקַבֵּל דָּא. בְּגִין כֵּן לֹא
תַעֲשֹׂן אִתִּי אֱלֹהִי כֶסֶף וְכו', אֵלִין
יִשְׁמַעְאֵל וְעָשׂוּ דְאֲנוּן מִפְּרִידִין בֵּין שֵׁשׁ
לְשִׁבְעָה. אֵלּא מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי דָּא
שְׂכִינָתָא. וְכֵה לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית כִּי
חֲרָבָה הַנֶּפֶת עָלֶיהָ וְתַחֲלִלֶיהָ, דָּא לִילִית
חִיבָתָא דְאַצְטְרִיךְ לְאַסְתְּמָרָא מְנַה. וְדָא

12. כמו למטה, שהשכינה לא ירדה מעשרה טפחים, כך למעלה, לא עלה משה למעלה מעשרה.

13. עי' ההסבר לקמן תי' מג.

14. בין הקב"ה שהוא ד"א - ו' ספירות, לשכינה-מלכות.

15. עי' ת"ז תי' כא, נה, ע"ב: "שכינתא... איהי מזבח דיליה דבה מתקנין ישראל מאכלין דקרבינן דצלותין"; תקט"ו תפלות, ת' תסז: "וזה שכינה שהיא מזבח העולה, להעלות שם נפש דוד".

וְתַחֲלִיָּה (שם, שם, כב) - זו לילית
הַרְשָׁעָה, שְׁצָרִיד לְהַשְׁמֵר מִמֶּנָּה. וְזוֹ תָּרַב
הַיּוֹנָה (יִרְמְיָה מו, טז). שְׁתֵּרֵי הַשְּׂכִינָה
צָרִיכָה לְהִיזֹת מִבְּרֶרֶת וּמִהוֹרָה.

וְהִנֵּה אֵלֶיהָ הַנְּבִיא הַנֶּאֱמָן בָּא,
פָּתַח וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, וַדַּאי וְלֹכַל הַיָּד
הַחֲזָקָה וְלֹכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, אֵלֹי עֲשֵׂת
הַדְּבָרוֹת. וְזֶה:

תָּרַב הַיּוֹנָה (יִרְמְיָה מו טז). דָּהָא שְׂכִינְתָּא
אֲצִטְרִיד לְמַהְוֵי לָהּ בְּרִירָא וְנִקְיָא.

וְהָא אֵלֶיהָ נְבִיאָה מְהִימְנָא אָתִי
פָּתַח וְאָמַר, ר' ר' וַדַּאי וְלֹכַל הַיָּד
הַחֲזָקָה וְלֹכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֵלִין עֲשֵׂר
אֲמִירָן. וַדַּא